

Mål i mun

Förslag på en plan för svenska språket

Den här utredningen ger förslag på en plan för hur vi ska fortsätta att tala och skriva svenska, fast vi har börjat använda mer engelska.

Texten är omskriven till lättläst av Anne Palmqvist på Centrum för lättläst. Det viktigaste finns med utan svåra ord.

Varför behövs en plan för svenska språket?

Vi talar mer och mer engelska i Sverige. Regeringen har därför bett en särskild grupp att undersöka vad som händer med svenska språket om vi talar engelska i stället för svenska.

Gruppen är nu färdig med sitt arbete och har gjort en plan för hur svenska språket ska bli starkare.

I Sverige har vi i många hundra år talat och skrivit på svenska. Sedan några år tillbaka har mycket förändrats.

Vi talar mer engelska och utbildningarna har blivit längre. Vi får information genom datorer på olika sätt, IT. IT används nästan överallt.

Sverige har också många invandrare som talar många olika språk. Allt detta har påverkat det svenska språket och det finns en risk att engelska blir viktigare än svenska.

Alla måste kunna både läsa och skriva svenska för att klara sig bra i samhället

Det är viktigt att vi som bor i Sverige har ett språk som vi alla kan förstå.

Det är viktigt att alla människor har ett rikt språk med många ord och att vi kan tala om vad vi vill, tycker och tänker vid olika händelser. Därför ska alla ha lika stora möjligheter att lära sig svenska.

Detta har gruppen kommit fram till

Svenskan ska räcka.

Vi ska inte behöva använda andra språk.

Myndigheter ska tala och skriva svenska utan fel.

Människor ska förstå vad de menar.

Alla ska ha rätt till språk, både svenska och andra språk.

Det ska räcka med svenska

I Sverige har vi sedan lång tid tillbaka talat svenska överallt, i riksdag och regering, i domstolarna, i de politiska partierna, i skolan, i arbetet, på museer, bibliotek och teatrar, i radio, tv och tidningar.

Nu börjar vi tala engelska på vissa ställen framförallt på olika arbetsplatser men också i skolorna.

Grundskola och gymnasieskola

Skolan har också förändrats.

Vi går i skolan mycket längre än vi gjorde tidigare.

Många skolor undervisar också på engelska.

Om vi slutar att tala svenska och bara talar engelska kommer vi att glömma bort många svenska ord.

Då blir svenskan svag och engelskan stark.

Men ibland är det viktigt att kunna engelska, eftersom många arbetsplatser använder engelska i arbetet. Det betyder att vi måste lära oss mer engelska.

Så här ska det bli

Alla skolor som undervisar på andra språk än svenska måste nog undersöka hur undervisningen går till.

Reglerna för gymnasieskolan ska ändras.

Eleverna ska få undervisning i svenska

hela tiden de går i gymnasiet.

Universitet och högskola

På många universitet och högskolor är nästan all utbildning på engelska.
Studenterna behöver inte kunna så mycket svenska på sådana utbildningar.

Så här ska det bli

Studenterna måste kunna mer svenska för att studera på universitet och högskola.
De ska läsa och skriva mer, både på svenska och engelska.

De ska kunna uttrycka sig både på sitt eget språk och på engelska i det ämne de studerar.

De som forskar ska kunna skriva och tala både på engelska och svenska.

I vissa yrken måste de anställda kunna tala och skriva svenska.
Det gäller till exempel de som ska arbeta inom skolan och sjukvården.

Svenska språket i Sverige och EU

Sverige är med i EU.
Det är viktigt att svenskan finns kvar på EUs möten och i EUs arbete.

Så här ska det bli

I Sverige ska politiker och anställda i regering, kommuner och landsting tala och skriva svenska.

Det ska finnas regler för hur svenska språket ska användas inom EU.
Regeringen ska varje år kontrollera att alla följer reglerna och ge en rapport om det till riksdagen.

Man ska undersöka hur olika EU-texter, till exempel brev och protokoll, används och hur människor kan få läsa dessa texter.

Man ska undersöka hur utbildningen av tolkar från svenska kan bli bättre.

Svenskan i samhället

Vi ska kunna använda svenska överallt om vi vill.
Då måste det finnas svenska ord och uttryck som vi kan använda.

Så här ska det bli

Man ska undersöka hur andra språk påverkar språket i arbetet.
Saker som vi köper ska ha bruksanvisning och varudeklarationer på svenska.

Det ska finnas film och teater på svenska.

Dataprogram som används i skolan ska vara på svenska

Vi ska ha svenska ord och uttryck

Alla som arbetar inom sjukvården ska tala svenska

Många olika språk i Sverige

I Sverige talas det många olika språk.

Förutom svenska finns till exempel

finska, samiska och det zigeniska språket romani.

Det är inte så många som talar dessa språk och

de brukar därför kallas små språk, minoritetsspråk

I Sverige finns det många invandrare och

de talar många olika språk, till exempel spanska,

franska, turkiska och syrianska.

Många använder också teckenspråk

Vi som bara talar svenska måste lära oss flera språk.

Vi har mycket att lära av dem som kommer från andra länder

och talar andra språk.

Så här ska det bli

De små språken ska få det bättre.

Det ska finnas tidningar, böcker och dataprogram på de små språken.

Teckenspråket ska bli bättre.

Skolan ska ge mer undervisning i tyska och franska.

Människor måste ändra sin syn på svenskan.

Det är viktigt att alla tycker att det är bra

att använda svenska ord.

Vi ska också känna att svenskan hör ihop med

danska och norska.

Ett språk som går att förstå

I Sverige finns det många som arbetar med svenska språket. De har mest arbetat med texter som kommer från myndigheterna. Dessa texter ska vara så enkla som möjligt, så att många kan förstå dem.

Språket i tidningar, radio och tv

De som skriver i tidningar och talar i radio och tv har stort ansvar för svenska språket.

Så här ska det bli

Journalister och andra som informerar ska lära sig mer om svenska språket.

Språket hos myndigheterna

EU-texter är ofta svåra att förstå. De som skriver sådana texter måste bli bättre på att skriva enkelt så att alla förstår.

Så här ska det bli

Alla myndigheter måste ta ansvar för sitt språk och arbeta med det. EU-texter ska bli enklare och lätta att förstå.

IT- information i datorer

Den nya tekniken, IT-information med text, bilder och ljud i datorer har påverkat språket. Vi läser på dataskärmen i stället för på papper. Sådana texter måste skrivas på ett annat sätt än vad vi är vana vid.

Så här ska det bli

Man ska undersöka hur språket på Internet påverkar svenskan. Man ska ha svenska dataord. Dataprogram ska vara av bra kvalitet och ha ett märke så att alla kan se att det är bra. Alla ska ha rätt att lära sig använda datorer.

Alla har rätt till språk

Det är viktigt att vi kan språk.
Vi förstår den värld vi lever i med hjälp av språket.
Med språket talar vi om vad vi tycker, tänker och känner.

Vi måste kunna ett språk för att utbilda oss.
Vi måste också kunna ett språk
för att ta del av all information som finns.

Det finns många som inte kan läsa och skriva så bra.
Det beror på att människor kommer från olika slags familjer.

Vi är olika

Barn kommer från olika slags familjer.
En del har pengar och mycket utbildning. Andra inte.
Familjer med mycket utbildning läser mer för sina barn
och de barnen lär sig språk lättare.

Så här ska det bli

Alla föräldrar ska få veta att små barn behöver höra
sagor och berättelser för att lära sig språk.
Staten ska ge mer pengar till biblioteken
så att de kan köpa fler böcker.
Då kan alla läsa och berätta mer både hemma och i skolan.

Det offentliga språket

Det offentliga språket är det språk som talas och skrivs
hos myndigheterna och
som vi läser i tidningar och hör i radio och på tv.

Det offentliga språket är också det språk som vi lär oss i skolan.
Det offentliga språket är svårt för dem som inte har gått i svensk skola.

Lärare måste få mer utbildning om språk
och på vilka sätt svenskan skiljer sig
i olika delar av landet.

Man ska undersöka varför en del elever
inte lär sig tillräcklig svenska.
Staten ska fortsätta att ge pengar till vuxenutbildning.

Språk och kön

Pojkar och flickor, män och kvinnor uttrycker sig på olika sätt. Både i skolan och i arbetslivet är det ofta pojkar och män som talar mest, medan flickor och kvinnor inte talar lika mycket.

Allas rätt till språk betyder att alla ska få tala lika mycket i skolan. I arbetslivet ska kvinnor få tala och vara med lika mycket som män.

Svenska som andra språk

I Sverige är en miljon personer eller deras familjer från andra länder. De har inte svenska som sitt eget språk.

För dem är det svårare att lära sig svenska. Mycket svårare än för dem som är födda i Sverige.

När vi talar om att alla har rätt till språk så betyder det att alla ska ha lika möjligheter att lära sig språk.

Så här ska det bli

Man ska få lära sig både sitt eget språk och svenska i skolan om man kommer från ett annat land, eller om ens familj kommer från ett annat land.

Funktionshinder

Personer med funktionshinder har svårare att både lära sig och använda språk.

Det gäller till exempel personer som har svårt att läsa och skriva eller personer som hör dåligt eller inte alls.

Så här ska det bli

Barnhälsovården, förskolan och skolan ska kontrollera att barn kan tala och höra och ta hjälp av experter om det behövs.

Man ska undersöka vilka hjälpmedel som gör det lättare för funktionshindrade att lära sig språk.

Det ska bli lättare för dem som har läs- och skrivsvårigheter och för dem som hör dåligt att läsa tidningar, gå på bio, teater och museer.

Handikappförbunden ska få pengar från staten så att de kan fortsätta att arbeta för att alla lättare ska få ett språk som fungerar.

Vi måste veta mer om språket

Vid universitet och högskolor forskar man om språket, hur det ser ut, används och förändras. Där utbildas också lärare, journalister, språkvårdare och språkforskare. Det är viktigt att man forskar, lär sig mer om språk.

Så här ska det bli

Man ska ge mer pengar till att forska om språk. Lärare, journalister och forskare ska lära sig mer om minoritetsspråk, invandrarspråk och teckenspråk.

Datorer och annan teknik

Vi måste kunna använda svenska på många olika sätt. Då måste datorer och annan teknik bli bättre.

Så här ska det bli

Det ska gå att få texter översatta till och från svenska. Det gör det lättare att ta del av information, till exempel på Internet. Det ska också bli lättare att själv ge information.

En lag om språket

I dag finns ingen lag som säger att svenska ska vara Sveriges officiella språk.

Så här ska det bli

Det ska stiftas en lag för att svenska ska vara huvudspråk, det viktigaste språket i Sverige.

Sveriges språkråd – en ny myndighet

I Sverige arbetar många med språkvård, både organisationer och olika myndigheter.

Så här ska det bli

Nu får organisationer pengar av staten för att arbeta med språket. Det ska de inte få längre. I stället ska staten ansvara för språket och språkvården.

En ny myndighet ska bildas.
Den ska heta Sveriges språkråd.

Myndigheten ska bland annat arbeta med att ge råd
om språket.
Man ska ge råd både till allmänheten och till myndigheter.
Myndigheten ska också undersöka hur svenska språket påverkas
och förändras.

Språkvården inom Regeringskansliet ska vara kvar och
arbetet med EU-texter är extra viktigt.

De organisationer som arbetar med språkvård ska fortsätta att samarbeta.